

บทที่ 5

สรุปและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยงภายใต้อัตราแลกเปลี่ยนแบบลอยตัว กรณีศึกษา บริษัท สามารถคอมเทค จำกัด โดยมุ่งหวังประโยชน์ในการวิเคราะห์ต้นทุนที่เกิดขึ้นจากการซื้อขายเงินตราต่างประเทศล่วงหน้า เมื่อเทียบกับค่าเงินบาทที่ค่อนข้างขึ้นลงอยู่เป็นประจำ โดยผู้บริหารไม่สามารถคาดเดาสถานการณ์ได้เลย เนื่องจากปัจจัยที่ทำให้ค่าเงินบาทมีการเคลื่อนไหวนั้นเป็นปัจจัยภายนอกองค์กร ซึ่งบริษัทควบคุมสถานการณ์ไม่ได้ เช่น ฐานะดุลบัญชีเดินสะพัดของประเทศไทย การเคลื่อนย้ายเงินทุนระหว่างประเทศ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความเชื่อมั่นของนักลงทุน มาตรการด้านอัตราแลกเปลี่ยนของทางการ การคาดการณ์ทิศทางค่าเงินบาทและการเก็งกำไร ความแตกต่างของอัตราดอกเบี้ยในประเทศกับต่างประเทศ ซึ่งปัจจัยดังกล่าวขึ้นอยู่กับนโยบายการเงินและการคลังของรัฐบาล และความแตกต่างของอัตราเงินเฟ้อระหว่างประเทศ เป็นต้น ดังนั้นจึงขอมุ่งก่อให้เกิดปัญหากับนักธุรกิจที่ทำการค้าระหว่างประเทศ ซึ่งสถาบันการเงินได้ให้บริการเกี่ยวกับการรับซื้ออัตราแลกเปลี่ยนล่วงหน้าให้กับบริษัทต่าง ๆ เพื่อรองรับความเสี่ยงของอัตราแลกเปลี่ยน โดยมีการคิดค่าธรรมเนียมส่วนต่างให้กับบริษัท หากทำการเปรียบเทียบต้นทุนที่บริษัทอาจเสียเพิ่มขึ้นจากการคิดค่าธรรมเนียมแล้วพบว่าค่อนข้างที่จะเป็นผลดีต่อบริษัทมากกว่าในการตัดสินใจจ่ายต้นทุนที่เพิ่มขึ้นเพื่อลดภาระความเสี่ยงในค่าเงินบาท

ผู้ศึกษาเห็นด้วยกับทฤษฎีของ ชฎาภรณ์ เมฆวงศาโรจน์, สุนทร สาระขวัญ, วรวรรณ อธิธิเอก (2542) เกี่ยวกับเรื่องผลกระทบทางบัญชีและภาษีอากรภายหลังการใช้ระบบแลกเปลี่ยนเงินตราแบบลอยตัวภายใต้การจัดการ ได้กล่าวไว้ว่าผลจากการแปลงค่าบการเงินที่แสดงเป็นมูลค่าคิดลบไว้ภายใต้ส่วนของผู้ถือหุ้นมีค่าที่สูงมาก และมักเป็นรายการที่ผู้ใช้งบการเงินในกลุ่มต่าง ๆ มองว่าไม่อำนวยความสะดวกต่อผู้ใช้งบการเงิน ซึ่งผลในเชิงลบจากการที่งบการเงินมีรายการดังกล่าวมากเกินไป สรุปได้ดังนี้

1. ทำให้สินทรัพย์ถาวรและรายการที่ไม่เป็นตัวเงินอื่น ๆ แสดงมูลค่าที่ไม่สอดคล้องกับความเป็นจริง
2. ผู้ใช้งบการเงินส่วนใหญ่มองว่า ผลกระทบจากการแปลงค่าบการเงินเป็นรายการที่ไม่ มีประโยชน์ในการวิเคราะห์งบการเงิน เนื่องจากวัตถุประสงค์ของการแสดงรายการดังกล่าวเพื่อให้ผู้ใช้งบการเงินมองเห็นผลกระทบจากการแปลงค่าบการเงินภายใต้สถานการณ์ที่ค่าเงินเปลี่ยนแปลงตามปกติ แต่ในกรณีที่เกิดการเปลี่ยนแปลงอัตราแลกเปลี่ยนที่มากผิดปกติและเป็นเป็นการเปลี่ยนแปลงค่อนข้างถาวรยังไม่มีวิธีการแสดงรายการรองรับไว้

3. ทำให้งบการเงินแสดงอัตราส่วนทางการเงินที่ผิดปกติเมื่อเปรียบเทียบกับข้อมูลในอดีตหรือกับบริษัทอื่น ๆ ที่ไม่ได้รับผลกระทบ อัตราส่วนทางการเงินที่ได้รับผลกระทบโดยตรง ได้แก่ Fixed Assets Turnover Ratio, Return on Assets (ROA), Return on Fixed Assets, Return on Equity (ROE), Debt to Equity Ratio, Financial Leverage Ratio

โดยจากการวิเคราะห์ความเสี่ยงจากอัตราส่วนที่มีผลกระทบต่อตัวเลขในงบการเงินไม่ว่าจะเป็นสินทรัพย์ หนี้สิน ส่วนของผู้ถือหุ้น และกำไรสุทธิ ซึ่งผู้บริหารย่อมเกิดปัญหาในการตัดสินใจเรื่องการป้องกันความเสี่ยงจากอัตราแลกเปลี่ยนที่ไม่สามารถคาดเด้อัตราแลกเปลี่ยนในอนาคตได้ ซึ่งส่งผลกระทบต่อปัญหาอื่น ๆ ในองค์กร เช่น ปัญหาการจัดทำงบประมาณการเงิน ปัญหาในการวางแผนการบริหารทางด้านการตั้งซื้อ การผลิตและการจัดจำหน่าย การป้องกันความเสี่ยงทำให้ต้นทุนเพิ่มขึ้น และกิจการต้องตัดสินใจในความคุ้มค่าของการป้องกันความเสี่ยง แม้ว่าจะใช้วิธีการศึกษาโดยเลือกปฏิบัติวิธีการรับรู้ผลขาดทุนจากอัตราแลกเปลี่ยนทั้งจำนวน หรือถัวเฉลี่ย 5 รอบระยะเวลาบัญชี ตามคำสั่งกรมสรรพากรที่ ท.ป.72/2540 ลงวันที่ 4 กรกฎาคม 2540 แล้วก็ตาม ยังคงส่งผลกระทบต่องบการเงินของบริษัทอยู่ค่อนข้างมากต่อบุคคลภายนอกและแสดงอัตราส่วนที่ยังผิดปกติจากปีก่อน แต่อย่างไรก็ตามบริษัท สามารถคอมเทค จำกัด ยังคงมีความดำรงอยู่ของกิจการและมีผลการดำเนินงานที่ดีขึ้นในปัจจุบัน อันเนื่องมาจากการมีนโยบายเกี่ยวกับการซื้อเงินตราต่างประเทศล่วงหน้าแม้ว่าจะมีการเพิ่มต้นทุนจากค่าธรรมเนียมแล้วก็ตาม ซึ่งจากการวิเคราะห์แล้วพบว่าต้นทุนที่จ่ายเพิ่มขึ้นสามารถป้องกันความเสี่ยงจากค่าเงินบาทที่ลดลงได้อย่างชัดเจน

ปัญหาที่พบจากการศึกษา

จากการศึกษาพบปัญหาที่เกิดขึ้นของบริษัท สามารถคอมเทค จำกัด คือ บริษัทไม่มีการวิเคราะห์แนวโน้มของค่าเงินบาทหรือสถานการณ์ภายนอกองค์กร เช่นภาวะทางเศรษฐกิจ นโยบายทางการเงินและการคลังของรัฐบาล ซึ่งโดยปกติแล้วบริษัทจะติดต่อธุรกิจซื้อขายสินค้าจากต่างประเทศอยู่ตลอดเวลา หากมีทีมงานดังกล่าวคอยติดตามสถานการณ์ และดูแลอย่างใกล้ชิดก็อาจทำให้บริษัทมีข้อมูลเพื่อช่วยในการตัดสินใจมากกว่าการซื้ออัตราแลกเปลี่ยนล่วงหน้าทุกครั้งที่มีการสั่งซื้อสินค้าจากต่างประเทศ ในด้านของผังโครงสร้างองค์กรของบริษัทยังคงเป็นการบริหารงานแบบศูนย์กลาง อำนาจในการตัดสินใจแต่ละหน่วยงานค่อนข้างขึ้นตรงถึงผู้บริหารชั้นสูง ย่อมก่อให้เกิดความล่าช้าในการตัดสินใจ เนื่องจากการดำเนินธุรกิจของบริษัทส่วนใหญ่จะเป็นการให้บริการกับลูกค้า และในกรณีที่มีการติดต่อกับสถาบันการเงินหรือแหล่งเงินทุนต่าง ๆ ย่อมทำให้บริษัทสามารถเพิ่มอำนาจในการต่อรองค่าธรรมเนียมซื้ออัตราแลกเปลี่ยนล่วงหน้ากับสถาบันการเงินให้ลดลงได้

เนื่องจากค่าส่วนเพิ่มหรือส่วนลดจากการซื้อเงินตราต่างประเทศล่วงหน้ายังมีอัตราที่ไม่แน่นอน ขึ้นอยู่กับวงเงินที่ซื้อและความถี่ในการติดต่อซื้อเงินตราต่างประเทศ

วิธีปฏิบัติทางบัญชีของบริษัท สามารถคอมเพกต์ จำกัด กรณีที่ซื้อเงินตราต่างประเทศล่วงหน้ามีวิธีการบันทึกที่แตกต่างไปจากเกณฑ์การบันทึกบัญชีสำหรับป้องกันความเสี่ยงที่กำหนดไว้ในมาตรฐานการบัญชีสหรัฐอเมริกาฉบับที่ 52 เรื่อง Foreign Currency Translation เกี่ยวกับการรับรู้กำไร(ขาดทุน)จากอัตราแลกเปลี่ยนตามสัญญาซื้อขายเงินตราต่างประเทศล่วงหน้า เนื่องจากบริษัทบันทึกการรับรู้ส่วนเพิ่ม/ส่วนลดเป็นรายได้หรือค่าใช้จ่าย ณ วันที่ทำสัญญาเลย แต่ตามมาตรฐานดังกล่าวให้รับรู้โดยตัดจำหน่ายตามอายุสัญญา

ข้อเสนอแนะ

ในการแปลงค่างบการเงินที่ใช้สกุลเงินบาทในการบันทึกบัญชีเป็นงบการเงินที่แสดงมูลค่าเป็นเงินตราต่างประเทศ มาตรฐานการบัญชีในอดีตไม่มีการคำนึงถึงเหตุการณ์พิเศษที่อาจเกิดขึ้น และมีผลกระทบอย่างเป็นสาระสำคัญต่องบการเงิน จึงยังมีได้มีวิธีการทางบัญชีออกมารองรับ ผู้ค้นคว้ามีความเห็นว่าสมควรให้มีการปรับปรุงมาตรฐานการบัญชี เรื่องการแปลงค่างบการเงินที่ใช้สกุลเงินบาทในการบันทึกบัญชีเป็นงบการเงินที่แสดงมูลค่าเป็นเงินตราต่างประเทศ เพื่อรองรับเหตุการณ์พิเศษ และให้งบการเงินอำนาจประโยชน์สูงสุดต่อผู้ใช้งบการเงิน

สำหรับการตัดสินใจใช้เครื่องมือทางการเงินในการป้องกันความเสี่ยงจากอัตราแลกเปลี่ยน การพิจารณาหาแนวทางป้องกันผลขาดทุนจากอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ มีทางเลือกทำได้หลายวิธี สิ่งที่ผู้บริหารพึงตระหนัก คือต้นทุนที่เกิดจากการป้องกันความเสี่ยงเปรียบเทียบกับผลขาดทุนหรือผลกำไรที่อาจจะเกิดขึ้นจากอัตราแลกเปลี่ยน หลายบริษัทที่ไม่มีหลักเกณฑ์ในการพิจารณาเพียงพอ มักจะเลือกทำการป้องกันความเสี่ยงกันธนาคารโดยยอมเสียต้นทุนเพิ่ม เพื่อกำหนดอัตราแลกเปลี่ยนล่วงหน้าที่น่าเชื่อถือ ความคิดเห็นของผู้บริหารที่ไม่เข้าใจเรื่องความเสี่ยงจากอัตราแลกเปลี่ยนดีพอมักจะคิดว่าการทำสัญญาซื้อขายเงินตราต่างประเทศล่วงหน้ากับธนาคาร เป็นการป้องกันความเสี่ยงที่ดีที่สุด แต่ในความเป็นจริง ความเชื่อดังกล่าวไม่ใช่สิ่งที่ถูกต้อง ทั้งนี้เพราะอัตราแลกเปลี่ยนในอนาคตเป็นสิ่งที่ไม่สามารถทราบได้ล่วงหน้า และอาจมีอัตราที่มากกว่าหรือน้อยกว่าปัจจุบันได้ ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ในขณะที่ทำสัญญาซื้อขายเงินตราต่างประเทศจะมีการกำหนดอัตราแลกเปลี่ยนคงที่ไว้ล่วงหน้าทางธนาคารได้บวกค่าความเสี่ยงและค่าธรรมเนียมไว้ในอัตราดังกล่าวแล้ว ซึ่งในกรณีนี้สินที่เป็นเงินตราต่างประเทศ อัตราแลกเปลี่ยนที่ขายล่วงหน้าจึงสูงกว่าอัตราแลกเปลี่ยน ณ วันที่ทำสัญญาเสมอ การป้องกันความเสี่ยงดังกล่าวจะคุ้มค่าก็ต่อเมื่อ ณ วันที่ชำระหนี้สิน อัตราแลกเปลี่ยนจริงสูงกว่าอัตราแลกเปลี่ยนล่วงหน้า แต่ตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้น

จริงในเมืองไทย พบว่าบริษัทมีหนี้สินที่เป็นเงินตราต่างประเทศ และได้ทำสัญญาซื้อขายเงินตราต่างประเทศล่วงหน้าไว้ เพราะคาดการณ์ว่าอัตราแลกเปลี่ยนจะสูงขึ้นอีก แต่เมื่อถึงวันที่ครบกำหนดชำระหนี้สินนั้น อัตราแลกเปลี่ยนจริงได้ลดลงอย่างมาก ถึงที่ผู้บริหารมักจะมองข้ามไป คือต้นทุนค่าเสียโอกาส ซึ่งในที่นี้คือผลต่างของอัตราแลกเปลี่ยนล่วงหน้าและอัตราแลกเปลี่ยนจริง ณ วันที่ชำระหนี้สินคูณด้วยมูลค่าของหนี้สินที่เป็นเงินตราต่างประเทศนั้น ดังนั้นการป้องกันความเสี่ยงโดยการทำสัญญาซื้อขายเงินตราต่างประเทศล่วงหน้าในช่วงที่ค่าเงินบาทมีเสถียรภาพ อาจทำให้ต้นทุนเพิ่มและลดโอกาสในการแข่งขันทางด้านราคา ผู้บริหารจึงควรระมัดระวัง และได้รตรองอย่างรอบคอบก่อนตัดสินใจเลือกดำเนินธุรกิจดังกล่าว

บริษัทควรมีทีมงานวิเคราะห์เกี่ยวกับการเงินขึ้น ซึ่งทำหน้าที่ติดตามแนวโน้มและทิศทางการเปลี่ยนแปลงของอัตราแลกเปลี่ยนอย่างต่อเนื่อง ติดตามข่าวสารสถานการณ์ปัจจุบัน บทวิเคราะห์ของนักวิชาการเพื่อเป็นแนวทางในการตัดสินใจ ปรับปรุงประสิทธิภาพของระบบการผลิต ควรกำหนดราคาขายให้มีความยืดหยุ่น และจัดทำประมาณการงบการเงินในแบบที่ยืดหยุ่น เพื่อเพิ่มทางเลือกในการตัดสินใจให้มากขึ้น โดยกำหนดอัตราแลกเปลี่ยนที่แตกต่างกัน ในด้านของการบัญชีเกี่ยวกับเครื่องมือทางการเงินในปัจจุบันมาตรฐานการบัญชีของไทยยังไม่ครอบคลุมถึงการบัญชีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารความเสี่ยงจากอัตราแลกเปลี่ยน ดังนั้น จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่นักบัญชีในยุคปัจจุบันจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในเครื่องมือทางการเงินยุคใหม่เป็นอย่างดี จึงสามารถให้ข้อมูลและผลิตรายงานทางการเงินที่เป็นประโยชน์ต่อผู้ใช้งบการเงิน เพื่อลดความผิดพลาดในดวงบการเงิน แสดงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับข้อมูลและตัวเลขได้อย่างถูกต้องแม่นยำ

ข้อค้นพบจากการศึกษา

1. บริษัท สามารถคอมเทค จำกัด ได้รับรู้ส่วนเพิ่ม/ส่วนลดเป็นรายได้หรือค่าใช้จ่ายทันทีที่มีการทำสัญญาซื้อเงินตราต่างประเทศล่วงหน้า ซึ่งตามมาตรฐานการบัญชีของสหรัฐอเมริกาฉบับที่ 52 เรื่อง Foreign Currency Translation กำหนดไว้ให้บันทึกรายการดังกล่าวโดยรอตัดจำหน่ายออกจากบัญชีตลอดอายุของสัญญา
2. ในอดีตบริษัท สามารถคอมเทค จำกัด ไม่ได้ให้ความสนใจกรณีของการซื้อเงินตราต่างประเทศล่วงหน้า สาเหตุเนื่องจากก่อนประกาศใช้ระบบอัตราแลกเปลี่ยนแบบลอยตัว ค่าเงินบาทของไทยค่อนข้างมีเสถียรภาพโดยถูกตรึงค่าไว้ที่ 25 บาทต่อดอลลาร์สหรัฐ ดังนั้นผู้บริหารจึงไม่ให้ความสนใจในอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ ซึ่งจะเห็นได้ชัดเงินจากงบการเงินปี 2540 ซึ่งเป็นปีที่ธนาคารแห่งประเทศไทยได้ประกาศการเปลี่ยนแปลงระบบอัตราแลกเปลี่ยนจากตะกร้าเงินมาเป็นระบบลอยตัว เป็นผลให้บริษัท สามารถคอมเทค จำกัด ต้องรับรู้ผลขาดทุนจากอัตราแลกเปลี่ยน

เปลี่ยนเป็นจำนวนเงินทั้งสิ้น 69 ล้านบาท เนื่องจากค่าเงินบาทมีการอ่อนตัวลงอย่างชัดเจน หลังจากพบภาวะวิกฤติเกี่ยวกับความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยนแล้ว บริษัทได้มีนโยบายในการซื้อเงินตราต่างประเทศล่วงหน้า จากการวิเคราะห์พบว่าต้นทุนในการซื้ออัตราแลกเปลี่ยนล่วงหน้าให้ผลตอบแทนที่ดีกว่า ซึ่งทำให้บริษัทได้ทราบต้นทุนที่แน่นอนและบริษัทยังสามารถลดปัญหาในด้านงบประมาณการเงิน ที่อาจเกิดขึ้นได้จากความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยน

3. ลักษณะการรับรู้ผลขาดทุนจากอัตราแลกเปลี่ยนตามคำสั่งสรรพากรที่ ทป.72/2540 ลงวันที่ 4 กรกฎาคม 2540 เรื่องการปฏิบัติเกี่ยวกับการคำนวณรายได้และรายจ่ายของบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล เนื่องจากการปรับปรุงระบบการแลกเปลี่ยนเงินตรา โดยให้เลือกปฏิบัติว่าจะรับรู้ผลขาดทุนจากอัตราแลกเปลี่ยนทั้งจำนวน หรือวิธีการถัวเฉลี่ย 5 รอบระยะเวลาบัญชี ซึ่งบริษัทสามารถคอมเทค จำกัด ได้เลือกปฏิบัติวิธีการรับรู้ผลขาดทุนดังกล่าวทั้งจำนวน ทำให้ในปี 2540 บริษัทมีผลขาดทุนที่ชัดเจนอยู่ที่ 105 ล้านบาท แต่ในปีต่อมาบริษัทก็กลับคืนสู่ภาวะปกติคือมีผลกำไรสุทธิจำนวนเงิน 4.6 ล้านบาท นั่นย่อมแสดงให้เห็นว่าบริษัทได้มีการปรับเปลี่ยนนโยบายในการบริหารงานทางการเงิน โดยกำหนดให้มีการซื้อเงินตราต่างประเทศล่วงหน้าเพื่อป้องกันความเสี่ยงจากความผันผวนในอัตราแลกเปลี่ยน

4. นโยบายบัญชีของประเทศไทยเกี่ยวกับเรื่องของเครื่องมือทางการเงินยังไม่มีมาตรฐานออกมาอย่างชัดเจนทำให้นักบัญชีมีความสับสนในด้านการบันทึกบัญชี ความเข้าใจที่ไม่ตรงกันขาดการปฏิบัติที่เป็นไปในแนวเดียวกัน ขาดความรู้และความเข้าใจในเครื่องมือทางการเงิน ซึ่งนั่นย่อมส่งผลเกิดความผิดพลาดในงบการเงิน และผู้ใช้งบการเงิน รวมไปถึงเจ้าของกิจการที่อาจประสบกับภาวะวิกฤติทางการเงินได้